

זכרון עולם

האשה החשובה ודפנת צדקה וחסד מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד ר' **משה שניצר** ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה" ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי" 03-5775333

חתימת סופר 3 תד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לצ"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, י"ד אייר תשע"ח **מסכת זבחים ט"ז - כ"ב ♦ טהרות ה', ז' - ו', א'** גליון מס' 988

השבוע בגליון

- ♦ קידוש ידים ורגלים ביחד או לחוד
- ♦ כהן שיש חציצה על ידו, רשאי לקדשה?
- ♦ שני תפקידים שונים לכלי שרת
- ♦ האבנט של הכהנים וה"גרטל"
- ♦ אין להשחיל את חוטי הציצית בחגורת המכנסיים
- ♦ להניח תפילין על הכובע

דבר העורך

יופיים הנדיר של בגדי הכהונה ותפקידם המיוחד

בעת עבודתם בבית המקדש נדרשו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים, הלא הם "בגדי כהונה". הרמב"ן (שמות כח/ב) מציין, כי יש לעשות בגדים אלו "לשמך" [היינו, בשעת עשייתם יש לכוון, כי הם נעשים לשם בגדי כהונה], כפי שיש לעבד קלף של ספר תורה לשם מצווה [ענין "מנחת חינוך" מצוה צ"ט, סעיף ט' שכתב, כי בנידון זה נחלקו בירושלמי, יומא פ"ג הל' ו', ועיין שם שכתב כי לדעת הרמב"ם אין צריך עשייה לשמה].

על פי האמור בסוגייתנו פסק הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ח הל' ד'): "בגדי כהונה, מצוותן שיהיו חדשים, נאים ומשולשים כדרך בגדי הגדולים, שנאמר - לכבוד ולתפארת".

דע לפני מי אתה עובד: בעל ספר "החינוך" (מצוה צ"ט) עומד על שורשי מצוות בגדי הכהונה ומסביר, כי "השליח המכפר", הלא הוא הכהן, צריך להקדיש את כל מעייניו לעבודת הקודש. לפיכך, הלבשוהו בגדים מיוחדים, כדי שכל מקום בגופו יזכיר לו את תפקידו ומיד יזכר ויתעורר בלבו "לפני מי הוא עובד". "החינוך" מפליא להשוות את בגדי הכהונה לתפילין, ואומר: "וזה כעין תפילין, שנצטוו הכל להניח בקצה הגוף, כדי שיהיה לזכרון מחשבת הכשר". זו הסיבה, מבאר "החינוך", שאורך הכתונת הוא עד למעלה מן העקב, שירגיש בה בכל עת. אורך השרוול הוא עד כף ידו, גם כן כדי שיחושו בו. את ראשו פארה המצנפת, שאורך הבד ממנו היתה עשויה הגיע לשש עשרה אמה, "כדי שיראה אותה בכל עת שישא עיניו". והאבנט שעל מותניו הסתלסל לאורך שלושים ושתיים אמה, שמתוך עביו, זרועותיו של הכהן נוגעות בו בכל עת, והוא נזכר בסילודין במקום המצאו ובתפקידו הקדוש.

הרמב"ן - בגדי הכהונה נהגו בתקופת מלכי התורה: הרמב"ן כתב (שמות כח/ב), כי בגדי הכהונה נהגו בבתי המלוכה כבר בתקופת המלכים הנזכרים בתורה, והוא מעיד על המצנפת, כי היא "ידועה גם היום למלכים ולשרים הגדולים". כה יפים היו בגדי הכהונה, עד כי הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל ("באר יצחק" יו"ד סימן ל"ב), מצא לנכון לחדש, כי כהן אינו רשאי ללבוש את בגדי הכהונה בעת אבלותו.

בספרו "מורה נבוכים" (ח"ג פרק מ"ה) מסביר הרמב"ם, כי התורה ציוותה את הכהנים ללבוש בגדים נאים, משום "שההמון לא יגדל אדם אצלם בצורתו האמיתית, אלא בשלמות אבריו ויופי בגדיו". כלומר בכחה של התפאורה החיצונית להשפיע על הלבבות ולגרום שהכל יכבדו וירוממו את בית המקדש [כל האמור הוא מהצד הנגלה של טעמי המצווה. עיין עוד ברמב"ן שם].

החליפה הישנה והטובה: פרט מעניין מהלכות בגדי כהונה, הדגיש בעל "תורה לשמה" (סימן צ"ט) בפני יהודי שבמלתחתו נחו אחר כבוד שתי חליפות. האחת חדשה - שאינה תפורה כמנהג המקום, והאחרת ישנה, אך תפורה כמנהג המקום. האיש פנה אל רבי יוסף חיים זצ"ל בשאלה,

זלמן פנחס מובשובסקי ז"ל

הר"ר ב"ר חיים זאב ז"ל

נלב"ע ט"ו באייר תשע"ג

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה

אברהם פסח סקורניק ז"ל

הר"ר ב"ר צבי יהודה ז"ל

נלב"ע י"ג באייר תשמ"ו

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידינו פרופ' הר"ר יהודה גבריאל סקורניק ומשפ' שיחי - ת"א

אליהו יחיאל מירון ז"ל

הר"ר ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע י"ט באייר תשנ"ט

תנצב"ה

הנוצח ע"י ידידינו משפחת מירון שיחי - תל אביב

באיזו חליפה עליו לכבד את השבת, בזו החדשה והשונה, או בזו הישנה והרגילה. עליך ללבוש את החליפה הישנה והטובה, הורה לו הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל, שכן, ברמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ח הל' ד') נפסק, שכהן שלבש בגדים ארוכים או קצרים, עבודתו פסולה, אך כהן שלבש בגדים ישינים, עבודתו כשרה בדיעבד.

דף יח/ב ואבנט מיגז אגוז

האבנט של הכהנים וה"גרטל"

רבים וטובים נוהגים לחגור אבנט, הלא הוא ה"גרטל", בעת התפילה. הכהנים חגרו גם כן "אבנט" בעת עבודתם בבית המקדש. במאמר הבא נעסוק בתפקידו הייחודי של ה"אבנט", ובהשלכותיו על חגירת ה"גרטל" בשבת קודש.

בסוגיינו אומר רב, כי "אבנט מיגז אגוז" - האבנט גוזר וחותר. כלומר, כהן שלבש מעיל, מבגדי הכהונה, העשויים לפי מידתו, וחגר אבנט עליהם, כך שהמעיל נמשך כלפי מעלה, עבודתו פסולה, שכן, האבנט "מיגז אגוז", היינו, האבנט חתך את הבד שמתחתיו, והרי לפנינו בגד קצר שאינו ראוי ללבישה, וכהן שלבש בגד שלא לפי מידתו, עבודתו פסולה.

הגאון רבי דוב בער קראסיק זצ"ל ("פתחי עולם" פרק כ"א ס"ק ד'), מרבני ליטא, למד את גמרתנו כפשוטה, שהבד תחת האבנט, נחשב כחתוך. ואל יקשה המקשה, הרי כל כהן חגר אבנט, ואם כן מעילו חתוך היה? מאחר שכן ציוותה התורה על הכהן - לחגור אבנט על מעילו. אולם, כהן זה לבש מעיל שהאבנט קיצר אותו יתר על המידה, ולפיכך, נפסלה עבודתו.

אין להשחיל את חוטי הציצית בחגורת המכנסים: הגאון הנ"ל אף קבע בעקבות כך, כי לכל אדם אסור להשחיל את חוטי הציצית בין המכנסים לחגורת המכנסים, משום שהחגורה "גוזזת" את החוטים, והרי הם כמי שאינם מחוברים לציצית!

בעל שו"ת "משנה הלכות" (חי"ג סימן מ') תמה, כי לדבריו, במקום שאין עירוב, גם אסור לאדם לחגור "גרטל" על בגדיו בשבת, משום שבכך הוא "גוזז" את חלקו התחתון של מעילו שמעתה אינו נחשב לבוש ואסור לטלטלו... [עיין שם שפירש, שהרי אין רצונו כלל לקצר את בגדו, אלא להיפך, זה בגד נוסף ואינו דומה כלל לסוגיינו העוסקת במי שרצונו לקצר את בגדו, ועיין שם מה שהוסיף עוד לבאר].

לומדי הדף היומי כמהים בוודאי לדעת, סוף סוף, "מיגז אגוז" זה מהו. ובכן, רב אינו מתכוון לומר, שחגירת האבנט גוזזת את הבגד שמתחתיו, אלא רצונו לומר, שכאשר כהן לובש בגד ארוך והוא מקפל את המכפלת מתחת לאבנט, הרי ששוב ביחס לאדם זה הבגד כבר אינו ארוך יתר על המידה, מאחר שברגע זה הוא מתאים למידתו. האבנט, אם כן, קיצר את מידת הבגד ביחס לאדם השובש, שמעתה הבגד מונח עליו בצורה מדויקת, כנדרש מכהן, אך לא קיצר את שיעור הבגד ("נשמט אדם" כלל י"א ס"ק ג') [הפוסקים גם דנים אודות חגירת גרטל בשבת במקום שאין מטלטלים בו. עיין שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ג סימן מ', שו"ת "באר משה" ח"ג סימן ס"ד-ס"ו, "ברית עולם", המוציא סימן ט"ו וט"ז, "אז נדברו" ח"ה סימן כ"ג, "מנחת יצחק" ח"ה סימן מ"א, "ארחות רבינו" ח"א עמ' קל"ה, "שמירת שבת כהלכתה" פרק י"ח סעיף ה'].

דף יט/א שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו

להניח תפילין על הכובע

סוגיינו עוסקת באיסור החציצה בין בגדי הכהונה לבשרו של הכהן, ככתוב (ויקרא ו/ג) "ומכנס ילבש על בשרו", ופירושו חז"ל בסוגיינו, "שלא יהא חוצץ בינו לבשרו".

הלכה דומה פוסק ה"שולחן ערוך" (או"ח סימן כ"ז סעיף ד') לגבי הלכות תפילין: "לא יהא דבר חוצץ בין תפילין לבשרו". חד וברור! אסור לחצוץ בין התפילין לגוף. אולם, בסעיף שלאחר מכן כתב מרן רבי יוסף קארו, כי אדם חולה הזקוק לעטוף את ראשו בקביעות, "יש להתיר לו להניח תפילה של ראש על הכובע דק הסמוך לראש, ויכסם מפני הרואים". היש להניח תפילין על הבשר בלבד, או שמא מותר להניח גם על כובע? מתברר, כי שתי הלכות אלו, מהוות מעין פשרה במחלוקת ראשונים, כלהלן.

בגמרתנו מבואר, כי הכהנים לא הניחו תפילין של יד בעת עבודתם בבית המקדש, משום שלא היה באפשרותם להניח את התפילין, לא על השרוול, עקב חציצת השרוול בין התפילין לבין הבשר, ולא מתחתיו, משום שהתפילין יחצצו בין השרוול לבין הבשר, ובגדי כהונה צריכים להיות צמודים לגוף, כמובא לעיל. מכך מוכיח הרא"ש (שו"ת כלל ג' סימן ד'), כי חציצה בתפילין מעכבת, ואין להניח תפילין של ראש על גבי כובע.

אולם, הרשב"א (שו"ת ח"א כלל תתכ"ז ובחידושו למגילה כד/ב) מצדד, כי בתפילין של ראש אין חציצה. לדעתו, אין להניח תפילין של יד על גבי בגד משום דרשת חז"ל "לך לאות, ולא לאחרים לאות", היינו: שהתפילין של יד יהיו מתחת לבגד ולא מעליו. לעומת זאת, לא נאמרה דרשה זו לגבי תפילין של ראש, ולכן, אין כל מניעה להניח תפילין של ראש על גבי כובע [יוצא, איפוא, מחדש ה"מגן אברהם", כי לדעת הרשב"א ניתן להניח תפילין של יד על גבי בגד, בתנאי שילבש בגד נוסף על התפילין. שכן, מאחר שלדעת הרשב"א אין חציצה בתפילין, אך יש להקפיד על הסתרת תפילין של יד, באופן זה הן נסתרות...].

היה סדוק, ובעוד שהדלי השני היה מושלם ותמיד נשא את כמות המים המלאה מהנחל עד בית האדון, הגיע הדלי השני מלא בחציו. מידי יום ביומו, במשך שנתיים תמימות, העביר נושא הדליים כמות של דלי וחצי מים בלבד לבית האדון. כמובן, שהדלי המלא היה גא בהישגיו, מושלם במטרה למענה נוצר, אך הדלי הסדוק הרגיש מבויש ואשם בחוסר שלמותו, ואומלל בשל אי יכולתו לספק יותר מחצי הכמות שאותה נועד לספק. לאחר שנתיים ימים שנאו דללי הסדוק ככשלו מר, הוא דיבר אל נושא הדליים: אני בוש בעצמי, ואני רוצה להתנצל בפניך. - מדוע? שאל נושא הדליים, במה אתה מתבייש? - הייתי מסוגל להעביר רק מחצית מכמות המים במשך השנתיים האחרונות, עקב הסדק שבצידי אשר גרם למים לדלוף החוצה כל הדרך במעלה השביל עד לבית אדוני. בגלל חסרונותי עליך לעשות את כל העבודה הזו ואינך מקבל תמורה מלאה למאמצך. **נושא** הדליים הצטער בצערו של הדלי הזקן והסדוק, ובחמלתו אמר: בעודנו עושים את דרכנו חזרה לבית האדון, אני רוצה שתשים את לבך לפרחים המקסימים הפורחים בצידי השביל. ואכן, בעודם עולים במעלה הגבעה, שם לב הדלי הזקן והסדוק לשמש המחממת את הפרחים המקסימים הפורחים בצידי השביל, והמראה המרנין עודד אותו במעט. אולם, בסוף השביל הרגשתו עודד רעה כבעבר, שכן מחצית ממשאו שוב טפטה החוצה, ולכן הוא שב והתנצל בפני נושא הדליים. **נושא** הדליים אמר לדלי: האם שמת לב לכך שהפרחים פורחים רק בצד שלך אך לא בצידי של הדלי השני? זאת, משום שתמיד ידעתי על הסדק והטפטוף שלך וניצלתי זאת. זרעתי זרעים של פרחים בצד שלך, וכל יום, בעודנו פוסעים בדרכנו חזרה מהנחל, אתה השקית אותם. במשך שנתיים יכולתי לקטוף את הפרחים הנפלאים הללו ולקטט בהם את ביתי של אדוני. אילו לא היית כפי שהיית, לא היה לי היופי הזה להתברך בו.

★

לכל אחד מאיתנו יש חסרונות המיוחדים לו. כולנו כדים סדוקים, אך אלו הסדקים הופכים את חיינו למעניינים ולכדאיים. עלינו מוטל לקבל כל אדם כפי שהוא ולחפש את הטוב שבו, ויש שם הרבה טוב.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. mendelson@meorot.co.il 03-570-67-93 זוא"ל

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף יז/ב מנין לשתוי יין, שאם עבד חילל

לעבוד עם הכוחות העצמיים

במדרש (ויקרא רבה, פרשה יב/א) נאמר בשם רבי ישמעאל, כי נדב ואביהו בני אהרן נענשו על שנכנסו שותוי יין לאהל מועד. **אף** אם הדברים כפשוטם, אומר ה"שפת אמת" זצ"ל, אין זה מפני הזלזול בכח היין, שהרי הוא משמח לב האדם ופותח מעיינות החכמה. אלא הטענה עליהם היתה, שעל הכהן, שהוא שלוחו של הקב"ה, לפעול ולעבוד מתוך התעוררות עצמית, ואין לו להוסיף כוח והתפעלות עקב סיבות חיצוניות, כמו על ידי יין וכדומה...

דף יח/ב מרושלין כשרין

לא להדק את החגורה

ויכוח בין חייט ללקוח, שבאו לידי כעס וממנו לידי שבעה, הביא את ה"בן-איש-ח"י" לדון בסוגיינו הלכה למעשה. חייט שתפר בגד לאחד מלקוחותיו, עורר את חמתו כאשר מצא את הבגד גרר על גבי קוצים וברקנים מפאת אורכו... חילופי האשמות ההדדיים גרמו לחייט להשבע כי "לא יעשה בגד זה", כאשר כוונתו היתה כי לא יתפור לו מכפלת לבגדו לשם קיצורו. הלקוח המסכן נאלץ ללבוש את הבגד

כמות שהוא, תוך שניסה, ללא הצלחה, לקצרו על ידי משיכתו כלפי מעלה וחגירתו בחוזה במותניו. לבסוף, נכמרו רחמי החיית על הלכות, והוא ניסה לסייע לו במלאכה זו. אולם, לפתע התעורר בקרבו חשש: שמא אף פעולה זו אסורה עליו מפני שבועתו?

ה"בן איש חי" (בשו"ת "תורה לשמה" סי' רל"ב) הצדיק את חששו של החיית. קיצור בגד על ידי החגורה, כמוהו כחיתוכו, שהרי כך נאמר בסוגיותינו: מרושלין שסילקן על ידי אבנט - כשרין, משום ש"אבנט מיגז גאיז". אף שכוונתו שבועתו לא היתה לאסור אלא את עשיית המכפלה, מפני חומרת איסור שבועה עליו גם להמנע מפעולה זו, ולהותירו לעסוק בקיצור הבגד המסורבל לבדו...

דף יט/א כורך עליה גמי... ותיפוק ליה משום חציצה

מסירות נפש להנחת תפילין

בלא חציצה

עובדה מפליאה סופרה, על דקדוקו במצוות של הגרי"י ווייס זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית שבירושלים, בעל ה"מנחת יצחק".

מפני מחלת הלב ממנה סבל, הותירו הרופאים פתח בוריד זורעו השמאלית, ממנה השתלשלה צינורית, כך שבעת הצורך יוכלו להזיק תרופות לגופו באופן מיידי.

הגרי"י ווייס זצ"ל, שכבר היה רתוק למטת חוליו ורחוק מאד מקו הבריאות, לא הסכים לחציצה זו, ומידי בוקר ניתק את הצינורית ואת חיבוריה, על אף שפעולה זו כרוכה היתה בשפך דם ובכאבים עזים.

במהלך ביקורו של רופא בכיר, עיכבו רבי יצחק יעקב זצ"ל והתווה בפניו דרך חדשה להזרקת התרופות, שאינה כרוכה בבעיית חציצה. הרופא נוכח לדעת בצדקת דבריו, וזמן רב לאחר מכן עוד היה מהלך ומספר על "הרב הפרופסור"...

דף כ/א קדוש ידיו ורגליו

השלמת הקדושה

מהי מטרת קידוש הידים והרגלים על ידי הכהנים? **רבי** שמשון רפאל הירש זצ"ל היה אומר, כי

שני הסעיפים ב"שולחן ערוך" הסותרים, לכאורה, זה את זה, מהווים פשרה בין דעת הרא"ש המחמירה, לדעת הרשב"א הנוטה להקל. לפיכך, פסק ה"שולחן ערוך" כדעת הרא"ש, ש"לא יהא דבר חוצץ בין תפילין לבשרו". אולם, אדם שאינו יכול להניח תפילין ללא חציצה, רשאי להקל ולסמוך על הרשב"א, ובלבד שלא יראוהו עושה כן, כדי שלא ילמדו ממעשיו [וכן לא יברך על תפילין של ראש].

עדיין יש לברר, מדוע החולה רשאי להניח את התפילין על כובע דק בלבד, וכי הוא חוצץ פחות מכובע עבה? ה"משנה ברורה" (ס"ק י"ט) מבאר, כי לא מפאת הלכות חציצה הגביל ה"שולחן ערוך" את כובעו של החולה לכובע דק בלבד, אלא משום שהחובש כובע עבה לא יוכל לכוון ולהניח את התפילין במקומן המדויק על הראש.

דף כ/א מהו לקדש ידיו ורגליו בכיור

קידוש ידים ורגלים ביחד או לחוד

בגמרתנו מבואר, כי היה על הכהן הנכנס לבית המקדש, או הבא לעבוד עבודה בבית המקדש, לרחוץ את ידיו ואת רגליו כאשר ידו הימנית על רגלו הימנית וידו השמאלית על רגלו השמאלית. לדעת רבי יוסי ברבי יהודה, היה עליו לרחוץ את שתי הידים ואת שתי הרגלים **בפעם אחת**, ולדעת חכמים, וכן נפסק להלכה (רמב"ם הל' המקדש פ"ה הל' ט"ז), הרחיצה התבצעה בשני שלבים, ראשית, רחץ הכהן את ידו הימנית, ואת רגלו הימנית, ולאחר מכן את ידו השמאלית ואת רגלו השמאלית. אומנם, הידים והרגלים נכללו באותה פעולת רחיצה, אך המפרשים מציינים שתי הלכות, אשר לגביהן לא היוו הידים והרגלים מקשה אחת, כלהלן.

כהן שיש חציצה על ידו, רשאי לקדשה? כידוע, כאשר נדרשת העברת מים על הגוף, כגון, טבילה, נטילה וקידוש ידים ורגלים, יש להקפיד שלא יחצוץ דבר מה, בין המים לגוף. עם זאת, מן התורה, חציצה על גבי שטח הקטן ממחצית מן השטח המיועד לטבילה, לנטילה, או לקידוש ידים ורגלים, אינה מהווה חציצה. מעתה, יש לברר, מה דינו של כהן, שהבחין בחציצה שהתפשטה על כל ידו. מצד אחד, ביחס לשטח שעליו לרחוץ בידו, הרי זו חציצה. אולם, מצד שני, ביחס לשטח הכולל שעליו לרחוץ - שתי ידיו ושתי רגליו, אין זו חציצה, משום שהחציצה אינו תופסת מחצית משטח זה.

בעל ה"מנחת חינוך" (מצווה ק"ו) והגאון הראגוצ'ובי זצ"ל ("צפנת פענח" שמות ל') מבארים, כי אף שיש לרחוץ את הידים ואת הרגלים ביחד, אין להחשיבן כגוף אחד לעניין חציצה, ולפיכך, חציצה על גבי רוב שטח היד, או על גבי רוב שטח הרגל מהווה חציצה מן התורה.

בעל ה"מנחת חינוך" (שם) מוסיף וכותב, כי יתכן שחלוקה זו בין ידי הכהן ובין רגלי הכהן, תבוא לידי ביטוי בדין נוסף. כאשר כהן מסיח את דעתו מן המחשבה שידי ורגליו טהורות לשם עבודת המקדש, עליו לשוב ולרחצן בכיור. לכאורה, גם אם הסיח דעתו מידי בלבד, עליו לשוב ולרחוץ הן את ידיו והן את רגליו, מאחר שהידיים והרגלים מהוות יחידה אחת לגבי מצוה זו. אולם, גם במקרה זה, אומר ה"מנחת חינוך", יתכן, כי די ברחיצת הידים בלבד, ואין צורך לרחוץ את ידיו ואת רגליו כאחת.

דף כ/א כל הכלים מקדשין

קידוש ידים ורגלים דווקא מן הכיור?

גמרתנו דורשת מן הפסוק, כי כהן שקיים את מצוות קידוש ידים ורגלים שלא מן הכיור, אלא על ידי כלי שרת, קיים את המצווה, למרות שמצווה זו נאמרה בתורה תוך כדי התייחסות לרחיצה מן הכיור. לדעת הרמב"ם (הל' ביאת המקדש פ"ה הל' י'), גמרתנו אינה מנתקת לחלוטין את הכיור ממצוות קידוש ידים ורגלים, אלא: "מצווה לקדש ממי הכיור, ואם קידש מאחד מכלי השרת הרי זה כשר". הרמב"ן (שמות ל"ט) חולק על דבריו וכותב, כי לכיור אין עדיפות על כלי שרת אחר, תוך שהוא מסתמך על הכהן הגדול אשר רחץ את ידיו ואת רגליו ביום הכיפורים מקיתון של זהב (יומא מג/ב) ולא מן הכיור! מה יענה הרמב"ם על ראיה כה ברורה? הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל: ("משנת חיים" סימן י"ג) מיישב את דבריו, על פי יסוד הנלמד בסוגיותינו לגבי מצוות קידוש ידים ורגלים, כלהלן (עיין "זבח תודה").

שני תפקידים שונים לכלי שרת: ברור לכל, כי כהן שרחץ את ידיו ואת רגליו מכלי חולין שאינו קדוש, לא קיים את המצווה. כאשר נעמוד על שורש ההבדל בין כלי חולין לכלי קודש, נמצא שני הבדלים מהותיים שונים לחלוטין, אשר ה"חפץ חיים" זצ"ל ("זבח תודה") מוכיח, כי שניהם תקפים. **א.** מים הנתונים בכלי קודש מתקדשים, ועל הכהן לקיים מצוות קידוש ידים ורגלים במים קדושים. **ב.** על הכהן לרחוץ את ידיו ואת רגליו **מתוך** כלי שרת, שהרי קידוש ידים ורגלים הוא מעבודות המקדש, ולשם כך יש צורך בכלי שרת. נמצא, איפוא, כי יש צורך לרחוץ במים קדושים מתוך כלי קודש.

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנשנות חינם!
חייג עכשיו: 3029 *
או שלח מייל לדוא"ר veten@meorot.co.il

מעתה, גמרתנו הדורשת כי ניתן לרחוץ בכלי שרת ולא דווקא בכיור, מתייחסת לאופן **קידוש המים** וקובעת, כי ניתן לקדשם גם בכלי שרת ואין צורך לקדשם בכיור דווקא. על כך מוסיף הרמב"ם, כי בכל זאת, "מצוה לקדש ממי הכיור", היינו: הרמב"ם מתייחס לכלל הראשון בלבד, וכותב, כי מצווה להשתמש במים ששהו בכיור והתקדשו בו - את הרחיצה בעצמה אין כל מצווה לבצע דווקא ישירות מן הכיור. ניתן, איפוא, ליטול מים שהתקדשו בכיור, להעבירם לכלי שרת ולרחוץ בהם.

הכהן הגדול, אם כן, שרחץ מקיתון של זהב, השתמש במים ששהו לפני כן בכיור והתקדשו בתוכו... [ראוי לציין דעה המובאת בירושלמי, שהכהן הגדול קידש את ידיו בתחילת יום הכיפורים מן הכיור, ורק ברחיצות האחרות הוא נטל מקיתון של זהב. אמנם, הרמב"ם לא הזכיר זאת, ומשמע, לכאורה, שפוסק כמ"ד שגם את הקידוש הראשון עשה בקיתון של זהב].

נסיים בחקירה מעניינת. בסוגייתנו אומר רבי יוסי ב"ר חנינא, שעל הכיור להכיל כמות מים הראויה לרחיצת ידיהם ורגליהם של ארבעה כהנים. ניתן לפרש את דבריו, כי בעת שהכהן רוחץ את ידיו ואת רגליו מן הכיור, עליו לוודא שהוא מכיל כמות מים זו. כלומר, הלכה זו היא סעיף במצוות קידוש ידים ורגלים. אולם, לאחר שנוכחנו, כי מצוות קידוש ידים ורגלים כוללת בתוכה את החובה לרחוץ במים קדושים, היינו: במים שהתקדשו בכלי שרת, יתכן לפרש, שלדעת רבי יוסי ב"ר חנינא, הכיור מקדש את המים שבתוכו, רק אם הוא מסוגל להכיל כמות מים המספיקה לארבעה כהנים ומעלה לקידוש ידיהם ורגליהם. אולם, לאחר שמים אלו התקדשו, שוב אין צורך להקפיד על כמות זו בעת קידוש הידים והרגלים.

ואכן, מדברי בעלי התוספות (כב/ב ד"ה "קודח") עולה, כי לאחר שהמים התקדשו בכיור, ניתן ליטול מהם בכלי שרת קטן ולקדש בהם ידיו ורגליו [אולם, רש"י לא פירש את הגמרא כך, ויתכן שלדעתו יש צורך, שבעת הקידוש תהיה בכיור כמות כה גדולה של מים, עד שארבעה כהנים יכולים לקדש בה את ידיהם ואת רגליהם. עיין "זבח תודה" בסוגייתנו, וב"שפת אמת" לעיל יט/ב בדעת הרש"י והרמב"ם].

מטרת הקידוש היא להשלים את בגדי הכהונה. שכן, הבגדים מקדשים את גוף הכהן, אך כפות הידים והרגלים, שאינן מכוסות, במה יתקדשו? בא הקידוש במי הכיור ומשלים את קדושת הכהנים, מעתה, כל גופם קדוש...

דף כ/א קידש ידיו ורגליו

לא לכל מועילה טבילה...

ערבי פנה בהתרסה אל רבי שמעון בן צמח דוראן, בעל שו"ת התשב"ץ ושאלו:

הלא מודים אתם כי עיקר הטהרה במים היא. והרי אנו רוחצים את כל גופינו טרם תפילתנו, ואילו אתם אינכם רוחצים אלא את כפות ידיכם בלבד! ואם כן, כיצד תאמרו, כי אתם הטהורים ואנו הטמאים.

"בידי להשיבך", ענה התשב"ץ ובלבד שתשב, כי לא תפגע בי לרעה עקב תשובתי.

לאחר שנשב, הערבי ענה התשב"ץ:

"דע לך, כי אין המים מטהרים אלא את מי שהוא טהור ביסודו, ואין עליו אלא טומאה חיצונית. אולם, מי שטומאתו ספוגה בו, לא יועילו כל מימות שבעולם לטהרו.

לעילוי נשמת

מרת **חדוה פרנצי מאיר** ע"ה

ב"ר שמעון הירשברגר הי"ד

נלב"ע ט"ו אייר תשע"ג **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה

מאיר ורחל וינגר - קדומים

לעילוי נשמת

הר"ר **מאיר סנד** ז"ל ב"ר בן ציון ז"ל

נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י ידידיו משפ' **סנד** שיחי

נר ה'
נשמת
אדם

לומדים משניות וזוכים לאריכות ימים

(תקנת השבין לר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א)

ללמוד משנה - מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

פירוש ברור | גודל קומפקטי | עיצוב מפואר ואותיות | מתאים לכל | מגוון חודשי | ונוח להבנה | במיוחד | מאירות עיניים | זמן ועת | עד הבית

צלצלו עכשיו וקבלו
ספר חודשי ראשון **חינם** *3764

